

Polačko Jozef

Doctor of Political sciences, Doctor of Theology, Doctor of Ethics
College of International Business ISM Slovakia in Prešov
1 Duchnovičovo námestie
Prešov 080 01, Slovak Republic
admin@ismpo.sk

ANALÝZA NÁVŠTEVNOSTI V KONTEXTE POTENCIÁLU TURISTIKY AKO FAKTORU REGIONÁLNEHO ROZVOJA V REGIÓNE ZEMPLÍN

Abstrakt. Región tvorí dôležitú súčasť teritoriálneho usporiadania. Má však aj osobitný duchovný a kultúrny rozmer. Pri štúdiu potenciálu regionálneho rozvoja sa tak prelínajú ekonomické, kultúrne i etické otázky. Zemplín je osobitým regiónom bohatým na kultúrne i prírodné dedičstvo. Rozvoj turistického ruchu predstavuje preto prirodzený spôsob rozvoja celého regiónu Zemplín. V analýze návštevnosti sledujeme určité trendy, ktoré sú výsledkom prirodzeného vývoja situácie, preto sú predmetom dáta spred dvoch veľkých kríz, s ktorými sa naša spoločnosť musela a musí vysporiadať. Výsledky sledovaných trendov sú prehľadne zoradené v tabuľkách rozdelených podľa jednotlivých okresov.

Kľúčové slová: región, regionálny rozvoj, turistika, Zemplín

JEL classification: L83, Z32, Z39

Úvod

Turistický ruch patrí medzi najviac dynamicky sa rozvíjajúce odvetvia v Európe, a to aj napriek aktuálnym krízam, ktoré prežívame. Ako výsledok úspešnej motivácie domácich i zahraničných turistov sa v posledných rokoch začína čoraz významnejšie dariť propagovať aj ponuka cestovného ruchu na Slovensku. Tá sa do veľkej miery opiera o krásy a hodnoty prírodného prostredia, ako aj o špecifiká miestnej kultúry. Táto kultúra má úplne iný význam pre turistov, ktorí ju považujú za určitú atrakciu a iný pre miestnych obyvateľov, pre ktorých tvorí súčasť ich identity. Práve v regióne Zemplín je táto identita mimoriadne silná a ako región sme charakteristickí silným lokálpatriotizmom prejavujúcim sa v rôznych oblastiach kultúrneho i spoločenského života.

Problematika regionálneho rozvoja nie je triviálnou záležitosťou už z dôvodu komplikácií so samotnou terminológiou. Pojem regiónu je kultúrne a jazykovo silne diferencovaný, pričom najväčšie rozdiely nachádzame v škále, o ktorej sa bavíme (Horlings, Battaglini, Dessein 2016). Kým zo slovenského pohľadu sú regióny dané najmä historicky a chápeme ich v kontexte stáročia existujúcich žúp so svojou kultúrou a osobitými tradíciami, iné pohľady vo svete môžu chápať aj celý európsky kontinent iba ako jeden z regiónov.

Vonkajšie podmienky, ktoré sú dané či už prírodnými charakteristikami, historickým a sociálnym rozvojom, sú iba časťou potenciálneho úspechu regionálneho rozvoja. Pre celkový výsledok môže mať väčší vplyv aktivizácia potenciálu rozvoja (Janto 2013).

Región môžeme definovať buď teritoriálne, alebo na základe vzťahov a osobitých procesov (Horlings, Battaglini, Dessein 2016). V prípade Zemplína je možné kombinovať tieto prístupy, ktoré sa podľa nášho názoru významným spôsobom prekrývajú. Vzťahové charakteristiky sú významné najmä z pohľadu relatívne vysokej miery emigrácie z nášho regiónu nie len vo svete, ale aj v rámci Slovenska. Zemplínčania si často zachovávajú určitý osobitý vzťah s regiónom aj ak žijú v Košiciach, Bratislave, alebo napríklad aj v USA. V domácom cestovnom ruchu môžeme sledovať viaceré zaujímavé trendy, ktoré nám pomáhajú celú problematiku uchopiť aj v kontexte regionálneho rozvoja.

Zemplín

Zemplín je región, ktorý sa v kontexte dnešných štátnych hraníc nachádza na východe východného Slovenska. Ide o región charakteristický najmä bohatstvom svojej ľudovej kultúry, ale aj krásnou prírodou. Žiaľ tiež aj enormnou nevyužitou svojho potenciálu, čo môžeme pozorovať najmä v ekonomickej oblasti, kde trpí nedostatkami najmä vo vybavenosti základnou infraštruktúrou, ale vo veľkej miere aj v oblasti cestovného ruchu. Aj tu predstavuje chýbajúca infraštruktúra významnú prekážku najmä pre návštevníkov prichádzajúcich zo vzdialenejších častí Slovenska, či zahraničných návštevníkov. Zaujímavosťou regiónu Zemplín je

nepochybne aj to, že historicky leží určitá jeho časť za hranicami Slovenska, v Maďarsku, ale na druhej strane je dnes administratívne spojený aj s časťou niekdajšieho Užského regiónu, kde existujú významné kultúrne a sociálne prepojenia smerom na Ukrajinu. Akutálne sa však zaoberáme len slovenskou časťou regiónu, keďže to má svoje opodstatnenie z politických i ekonomických dôvodov a historické prepojenia so zvyškom regiónu vieme definovať hlavne na kultúrnej úrovni. Napríklad pozorovaním podobných zvykov, architektúry, náboženských prepojení, či do určitej miery aj mentality ľudí a ďalších súvislostí.

Región je definovaný svojim prírodným i kultúrnym prostredím, vzniká v interakcii medzi spoločnosťou, človekom a prírodou (Horlings, Battaglini, Dessein 2016). V prípade Zemplína sa najmä z prírodného hľadiska región významne odlišuje svojimi charakteristikami vo svojej južnej a severnej časti, ktoré aj historicky rozlišujeme ako Horný Zemplín a Dolný Zemplín. Horný Zemplín tvoria prevažne lesy a pohoria, kým Dolný Zemplín je tvorený rozsiahlou nížinou. Tieto regióny sú odlišné aj mierou zastúpenia jednotlivých národnostných menšín v obyvateľstve žijúcom na jeho území popri majoritnom obyvateľstve so slovenskou národnosťou. Kým vo významnej časti Horného Zemplína sa objavuje početná rusínska menšina, niektoré geografické časti Dolného Zemplína sú zas charakteristické vysokým podielom maďarskej národnostnej menšiny.

Dolný Zemplín patrí medzi najväčšie historické regióny v Karpatoch. Z geografického hľadiska je najväčším slovenským regiónom (Vojtaško, Vojtaško 2017). Trpí však nedostatkom modernej infraštruktúry, ktorá región zaraďuje do skupiny najmenej rozvinutých častí EÚ, a to aj napriek dosiahnutému pokroku v rozvoji jeho potenciálu (Kusá, Piatrov 2017). Z hľadiska potenciálu v oblasti turistického ruchu by sme mohli uviesť niekoľko podstatných faktov a kľúčových miest záujmu.

Zemplínska Šírava predstavuje z hľadiska turizmu dominantný prvok celého Zemplína. Umelú vodnú nádrž s rozlohou 32,9 km² mnohí Slováci poznajú ako Slovenské more, pričom býva najviac navštevovanou atrakciou širokého okolia. Medzi jej hlavné výhody patrí aj fyzická blízkosť a

dostupnosť ďalších turisticky atraktívnych miest akými sú pohorie Vihorlat s Morským okom, Vinianske jazero a viaceré zaujímavé hrady (Vojtaško, Vojtaško 2017). V posledných rokoch sa významným, populárnym a navštevovaným bodom záujmu stal aj novo vybudovaný aquapark. Mohli by sme povedať, že tento prepája určité reminiscencie z minulosti, stále všeobecne známu značku Šírava s dnešnou úrovňou ponuky služieb atraktívnych pre návštevníkov. Tento projekt ukazuje cestu, akou by bolo možné sa uberať pri ďalšom rozvoji turistického ruchu v našom kraji.

Nemenej významným elementom z hľadiska turizmu je určite aj značka Tokaj. Tokajská oblasť je známa výskytom špecifického vulkanického tufu, ktorý dáva miestnemu vínu jeho charakteristickú a osobitú chuť.

Tokajská oblasť disponuje obrovským potenciálom, historickou významnosťou a vysokou mierou zastúpenia špecifických rurálnych komunit. Práve turizmus môže predstavovať základný potenciál rozvoja tohoto regiónu (Fieldsend, Nyizsalovszki, MacAskill 2004).

Tokajská vinohradnícka oblasť patrí medzi jednu z iba piatich lokalít na celom svete, kde je možné dopestovať hrozno na výrobu prírodne sladkých vín (Vojtaško, Vojtaško 2017). Ide o medzinárodne známu značku, ktorej potenciál je oveľa vyšší než sú aktuálne dosahované výsledky, čo vieme dokladovať minimálne komparáciou s predchádzajúcimi historickými obdobiami, v ktorých mala značka významnejšiu pozíciu.

Tokaj tvoria na Slovensku obce Malá Trňa a Veľká Trňa, Viničky, Slovenské Nové Mesto, Bara, Čerhov a Černochovej.

Tokajskú oblasť však netvoria celé katastre obcí, iba ich vybrané časti. Ide o 43 ha v obci Čerhov, 114 ha v obci Veľká Trňa, 306 ha v obci Malá Trňa, 102 ha v obci Černochovej, 78 ha v obci Bara, 131 ha v Slovenskom Novom Meste a 133 ha v obci Viničky. Pre porovnanie maďarská časť Tokajskej oblasti zaberá takmer 6000 ha (Dobrucká 2007). K týmto obciam sa pridávajú ďalšie susedné obce, ktoré poskytujú služby v oblasti cestovného ruchu priamo spojené s vinohradníctvom a vinárstvom v Tokajskej oblasti.

Horný Zemplín je bohatý na prírodné i kultúrne dedičstvo. Hlavnou atrakciou je nedotknutá príroda. Národný park Poloniny zapísaný v zozname UNESCO je najmenej navštevovaným národným parkom na Slovensku. Obsahuje najvyššiu koncentráciu prírodných pralesov na Slovensku i najvyšší prirodzený výskyt divokých lesných zvierat, medveďov, vlkov, zubrov a mnohých iných (Vojtaško, Vojtaško 2017). Samotný pojem Poloniny sa pritom vzťahuje k horským lúkam typicky sa nachádzajúcim na východe Karpát vo vysokých nadmorských výškach nad 1000 m.n.m. a sú predmetom špecifického vedeckého výskumu (Ruzickova, Bural 1996). Poloniny predstavujú z hľadiska dopravnej dostupnosti extrémnu perifériu čo sa týka akéhokoľvek typu dopravného spojenia (Więckowski, Michniak 2012). Na tejto situácii a charakteristike sa ani po dlhšej dobe v podstate vôbec nič nezmenilo.

Z turistického hľadiska sú mimoriadne atraktívne miestne drevené cerkvi (Vojtaško, Vojtaško 2017), ktoré predstavujú unikátny produkt hmotného i duchovného kultúrneho dedičstva na miestnej, regionálnej i národnej úrovni.

Tieto, ako aj ďalšie atrakcie Polonín sú stále dlhodobo dostupné v rámci turistiky iba s využitím individuálnych foriem dopravy (Więckowski, Michniak 2012) tak, ako tomu bolo aj v minulosti.

Z hľadiska architektonickej typológie a špecifickej národnostnej skupiny Rusínov ide na tomto území o bojkovské a lemkovské typy cerkví (Puškár 1974).

Na Zemplíne sa nachádza niekoľko z nich, pričom osobitné postavenie má chrám sv. Mikuláša v Ruskej Bystrej, ktorý je chránenou pamiatkou zaradenou aj do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Okrem neho sa jedná ešte o chrámy v Hrabovej Roztoke, Inovciach, Šmigovci, Topoli, ale aj zaujímavý chrám v Kalnej Roztoke, Jalovej, Ruskom Potoku, obci Ulič-Krivé. Ďalšie drevené chrámy sa nachádzajú napríklad aj v mestách Humenné a Snina, kde je bol vybudovaný len v nedávnom období, celkovo tri chrámy sú prenesené do skanzenov. V minulosti však na Zemplíne stáli okolo tri stovky týchto chrámov, pričom sa teda dodnes zachovala iba veľmi malá časť z nich.

Všeobecné súvislosti cestovného ruchu a regionálneho rozvoja

Základným cieľom regionálneho rozvoja je najmä udržateľnosť, ktorá sa týka nie len ekonomickej, sociálnej a environmentálnej oblasti, ale nemenej dôležitá je aj udržateľnosť miestnej kultúry s jej špecifikami (Horlings, Battaglini, Dessein 2016) a ochrana kultúrneho dedičstva regiónu.

Rozvoj cestovného ruchu vplýva na ekonomickú, environmentálnu i socio-kultúrnu oblasť (Hvizdová 2020).

Cestovný ruch súvisí vždy s určitým priestorom. Preto je základnou disciplínou, ktorú využívame pri jeho realizácii geografia. Zaoberá sa totiž vlastnosťami a proporciami daného priestoru (Pott 2007). "*Cestovný ruch je miestne a časovo viazaný, vykazuje charakter osobných služieb, ide o komplex navzájom previazaných služieb*" (Hvizdová 2020, s.38). Komplexný fenomén, akým je cestovný ruch však v sebe skrýva aj množstvo ďalších parametrov, ktoré dokážeme študovať pomocou iných disciplín.

Cestovný ruch býva vo všeobecnosti charakterizovaný ako pohyb mimo obvyklého miesta bydliska človeka, ktorý nesúvisí priamo s výkonom práce na obvyklom základnom pracovisku v zamestnaní, ale jeho ciele sú napríklad rekreačné, poznávacie, či športové, kultúrne a iné. Je tiež časovo ohraničený dobou kratšou ako jeden ucelený rok (Habán, Otepka 2004). Ak by išlo o dlhšie obdobie, hovorili by sme skôr o dočasnej, alebo trvalej zmene bydliska.

Vznik cestovného ruchu ako takého sa spája až s rozvinutou kapitalistickou spoločnosťou, ktorá poskytla dostatočnému počtu ľudí voľný čas, hoci o určitých prvkoch turizmu môžeme hovoriť už v antickej dobe, nešlo ešte o systematicky fungujúci segment v pravom slova zmysle tak ako ho chápeme dnes (Pott 2007). V modernom slova zmysle hovoríme o začiatku fenoménu cestovného ruchu až na prelome 19. a 20. storočia (Orieška 2010).

Vysvetlením dôvodu vzniku takéhoto segmentu môže byť aj romantický konzumizmus. Ide o kombináciu dvoch moderných ideológií romantizmu a konzumizmu spájajúci romantické požiadavky po čo najviac rôz-

norodých zážitkoch, emóciách, štýloch, kultúrach a zvykoch iných ľudí spolu s maximalizáciou konzumácie produktov a služieb (Harari 2018). Práve takéto prepojenie dokonale spája cestovný ruch. Neexistuje iná forma poskytovania viac rôznorodých zážitkov, pretože cestovný ruch zahŕňa ponuky všetkých krajín, kultúr celého sveta.

Cestovný ruch sa vyznačuje vlastným trhom, ktorý je špecifický svojou komplexnosťou a rozmanitosťou činností a poskytovaných služieb (Novacká 1993). Vo všeobecnosti ho zaradzujeme k službám, pričom sa na ich realizácii obvykle podieľajú najmä súkromné subjekty, rovnako je však zapojený aj štát a ostatné subjekty verejného sektora, predovšetkým miestna a regionálna samospráva.

Osobitný význam samosprávy vyplýva z uplatňovaných stratégií regionálneho rozvoja, ktoré sú súčasťou politiky na štátnej, prípadne regionálnej úrovni, ale zároveň sa vždy vzťahujú k určitému konkrétnemu miestnemu prostrediu.

Na Slovensku prevládajú názory, že trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu môže priniesť regiónu zlepšenie ekonomickej situácie a zastavenie negatívnych ekonomických a sociálno-demografických trendov (Kusá, Piatrov 2017). S ohľadom na špecifiká nášho regiónu môžeme s týmito názormi len súhlasiť. Okrajové časti regiónu môžu paradoxne profitovať z nedostatočnej modernej infraštruktúry, keďže práve to ponúka vytvoriť iný typ turistickej ponuky zameraný skôr na atraktivitu prírodného prostredia a jeho relatívnu nedotknutosť v porovnaní s rozvinutejšími regiónmi. Napriek tomu však je potrebné dobudovať a modernizovať aspoň základnú kvalitnú infraštruktúru, ktorá pomôže turistom dostať sa jednoduchšie aj do odľahlejších častí regiónu a zvýši tak aj úspešnosť miestnych podnikateľských iniciatív.

Analýza trendov návštevnosti Zemplína

Analýzu sme vykonali v roku 2021 s cieľom zachytiť trendy na základe údajov, ktoré ešte neboli ovplyvnené krízou týkajúcou sa COVID-19 a ani ďalšou krízou týkajúcou sa vojenského konfliktu na Ukrajine, ktorý má najmä na náš región enormný dopad. Ide o zámerne zvolené obdobie z

dôvodu, aby sme mohli sledovať prirodzené trendy. Uvedomujeme si, že pod vplyvom kríz môže nastať k zmenám v týchto trendoch, ktoré môžu byť v prípade priaznivého vývoja pre náš región aj veľmi pozitívne. To by však nezodpovedalo aktuálnemu zameraniu článku a zasluhovalo by si to úplne samostatné spracovanie.

V rámci analýzy trendov návštevnosti sme sledovali najmä dostupné štatistické ukazovatele, ktoré vyhodnocuje Štatistický úrad Slovenskej republiky. Dostupné údaje sú rozdelené podľa jednotlivých okresov, v rámci ktorých sledujeme nasledovné okresy, ktoré v rámci Slovenskej republiky patria do regiónu Zemplína:

- Michalovce
- Trebišov
- Sobrance
- Humenné
- Snina
- Medzilaborce
- Vranov nad Topľou
- Stropkov

Niektoré časti uvedených okresov najmä v oblasti Horného Zemplína čiastočne patria aj do regiónu Šariš. Ide však o menšie časti daných hraničných okresov Stropkov a Vranov nad Topľou.

Vychádzame pritom aj z politických dohôd, ktoré platia na úrovni Prešovského samosprávneho kraja, kde sa okres Svidník v rámci procesu vytyčovania hraníc subregiónov priradil k regiónu Šariš a Stropkov k regiónu Horný Zemplín (PSK 2020).

Pri analýze štatistických údajov sme sa najprv sústredili na identifikáciu turisticky najzaujímavejších okresov v rámci Zemplína. Výsledky predstavuje tabuľka č.1.

Tabuľka č.1: Turisticky najzaujímavejšie okresy regiónu Zemplín

Okres	Počet návštevníkov za rok 2019	Z toho cudzinci	%	Domáci návštevníci	%
Michalovce	58 942	13 333	22,62%	45 609	77,38%
Vranov nad Topľou	24 890	3 173	12,75%	21 717	87,25%
Humenné	21 527	5 768	26,79%	15 759	73,21%
Trebišov	17 757	3 387	19,07%	14 370	80,93%
Snina	4 825	1 132	23,46%	3 693	76,54%
Stropkov	4 362	1 592	36,50%	2 770	63,50%
Medzilaborce	1 170	231	19,74%	939	80,26%
Sobrance	725	118	16,28%	607	83,72%

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR 2020.

Ako ukazuje prvá tabuľka, spomedzi analyzovaného regiónu patrí jednoznačné prvenstvo okresu Michalovce. Menej ako polovičný turistický záujem získavajú ďalšie tri nasledujúce okresy, Vranov nad Topľou, Humenné a Trebišov. V prípade ďalších regiónov v poradí je návštevnosť nižšia ako 10% návštevnosti Michaloviec. Najmenej turisticky zaujímavými z pohľadu návštevnosti sú regióny Stropkova, Medzilaboriec a Sobraniec.

Vysvetlení sa núka viacero. Na jednej strane ide o veľkosť okresov a jednotlivých sídel. Michalovce sú najväčším mestom regiónu a zároveň na území tohto okresu leží Zemplínska Šírava, ktorá sama o sebe generuje veľký počet návštevníkov. Tieto údaje vychádzajú z analýzy počtu ubytovaných turistov. Dôležitá je teda aj ponúkaná kapacita ubytovacích zariadení, ktorá je v menších okresoch minimálna. Preto aj ich návštevníci sú často ubytovaní v susedných okresoch s vyššou kapacitou ubytovaní.

Zaujímavým údajom je aj počet cudzincov spomedzi všetkých návštevníkov okresu. Tu pomerne prekvapujúco vedie okres Stropkov s až 36,5% podielom ubytovania cudzincov. V ostatných okresoch sa podiel cudzincov pohybuje väčšinou nad úrovňou 20%, alebo tesne pod ňou. Významnejšiu odchýlku smerom nadol sme zaznamenali u okresu Sobrance s iba niečo vyše 16% podielom zahraničných turistov a Vranov nad

Topľou s podielom zahraničných turistov pod úrovňou 13%. Za pomerne prekvapujúce to považujeme práve v Sobraneckom okrese, ktorý predstavuje hranicu s Ukrajinou, na druhej strane je však pochopiteľné, že návštevníci z väčšej diaľky nevyhľadávajú ubytovanie priamo v blízkosti hranice.

Mimoriadne nás tiež zaujímal vývojový trend, nakoľko sa na ňom môže nepriamo ukazovať to, či dochádza k zlepšeniu turistickej ponuky a služieb. Preto je mimoriadne cenným údajom porovnanie údajov s rokom 2018, ako aj porovnanie posledného mesiaca v roku 2019 s tým istým mesiacom v roku 2018. Žiaľ kompletne vyhodnotenie nie je možné z toho dôvodu, že Štatistickému úradu SR chýbajú údaje pre okresy Humenné a Medzilaborce.

Tabuľka č.2: Vývojový trend návštevnosti okresov regiónu Zemplín

Okres	Počet návštevníkov - Index 2019/2018	Počet cudzincov - Index 2019/2018	Počet návštevníkov - Index Dec. 2019/ Dec. 2018	Počet cudzincov - Index Dec. 2019/ Dec. 2018
Michalovce	134,1%	148,0%	129,7%	121,1%
Vranov nad Topľou	125,3%	120,8%	133,2%	134,6%
Humenné	-	-	-	-
Trebišov	104,8%	104,2%	93,5%	97,7%
Snina	92,9%	109,0%	103,0%	175,6%
Stropkov	171,0%	248,0%	225,0%	215,6%
Medzilaborce	-	-	-	-
Sobrance	168,6%	-	160,4%	-

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR 2020.

Z uvedenej tabuľky môžeme konštatovať pozitívny vývojový trend vo veľkej väčšine okresov nášho regiónu, pričom najvýraznejší bol zaznamenaný v rámci celého roka znova v okrese Michalovce. V rámci obdobia decembra ale najviac v regióne Stropkov, kde zároveň najviac vzrástol podiel cudzincov oproti minulému roku. Okresy Humenné a Medzilaborce v tejto časti údajov aplikovali ochranu dôverných dát, preto údaje nie

sú k dispozícii. Z rozdielov medzi celým rokom a decembrom je možné vidieť zvýšený záujem o atrakcie v okrese Michalovce hlavne v inom než zimnom období, čo súvisí najmä s letnou rekreáciou na Zemplínskej Šírove. Napriek tomu aj v rámci decembra je v tomto okrese zaznamenaný významný nárast návštevníkov. Druhý najvyšší nárast po Stropkove v rámci mesiaca december zaznamenal okres Vranov nad Topľou.

Okrem týchto údajov je zaujímavý aj údaj o počte prenocovaní, ktorý nám hovorí o tom, či turisti navštevujú región prevažne na krátke víkendové pobyty, alebo aj dlhšie. Výsledné číslo je tvorené podielom počtu prenocovaní a celkového počtu návštevníkov, pričom tiež sledujeme vývojový trend oproti roku 2018 i v rámci posledného mesiaca s dostupnými dátami, decembra.

Tabuľka č.3: Vývojový trend v oblasti počtu prenocovaní v okresoch regiónu Zemplín

Okres	Priemerný počet prenocovaní 2019	2018	Priemerný počet prenocovaní cudzincov 2019	2018	Počet prenocovaní na 1 návštevníka - december 2019	2018
Michalovce	2,2	2,1	2,5	2,1	2,0	1,8
Vranov nad Topľou	2,3	2,1	2,2	2,1	2,0	1,7
Humenné	1,6	-	2,2	-	1,5	-
Trebišov	1,8	1,7	2,3	2,1	1,9	1,7
Snina	3,9	2,9	5,9	3,5	3,7	3,5
Stropkov	1,7	1,7	1,6	1,9	2,0	2,3
Medzilaborce	4,2	-	3,7	-	5,2	-
Sobrance	2,6	1,7	1,8	-	2,1	1,6

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR 2020 a ŠÚ SR 2019.

Tretia tabuľka hovorí o priemernom počte prenocovaní. Ide o podiel celkového počtu prenocovaní a celkového počtu turistov. Každé stredisko cestovného ruchu sa snaží o čo najvyššie číslo, pretože ide o lukratívnejšie služby poskytované počas dlhšieho času. Vo viacerých okresoch nášho regiónu dominantne prevažujú víkendové pobyty, čo zodpovedá číselnej hodnote blízkej 2. Výraznejším spôsobom sa odlišujú okresy Snina a

Medzilaborce, kde je priemerný počet prenocovaní až 3,9, resp. 4,2, pričom u cudzincov v Snine je to až 5,9.

To svedčí o výbere dlhodobých pobytov, hoci práve v týchto okresoch nejde o veľký počet ľudí, skôr patria medzi okresy s najnižšou celkovou návštevnosťou.

Oblasť Sniny patrí k regiónom najbohatším na kultúrne i prírodné pamiatky. Popri vodnej nádrži Starina a národnom parku Poloniny sa tu nachádzajú aj významné drevené cerkvi v Topoli, Ruskom Potoku, Uličskom Krivom a mnohé ďalšie (Mušinka 2005). Najmä ponuka prírodných krás vyzýva na dlhobehjšie pobyty s využívaním čoraz lepšie pripravených turistických trás pre pešiu turistiku i cykloturistiku. V minulosti boli najväčším problémom ubytovacie kapacity. V tejto oblasti sa situácia začína len veľmi pomaly zlepšovať. V dnešnej dobe je najväčší záujem o ubytovacie a stravovacie služby na vyššej európskej úrovni. Aj v tomto smere sa situácia postupne zlepšuje, najmä v okrese Michalovce, kde je aj najviac ubytovacích kapacít vo všeobecnosti, čomu zodpovedá aj najvyšší počet návštevníkov v rámci regiónu.

Za veľké pozitívum považujeme vo všeobecnosti trend rastu priemerneho počtu prenocovaní oproti minulému roku, ktorý sa týka takmer celého regiónu s minimálnymi výnimkami. Rastúce číslo by mohlo signalizovať zvýšenú spokojnosť s ponukou cestovného ruchu i službami. Hoci nejde o nijako dramatický nárast, každá pozitívna tendencia je v dnešnej situácii veľmi cenná.

Záver

Regionalizácia je trendom, ktorý sprevádza globalizáciu, a v rámci ktorého sú pri jednotlivých častiach zemskeho povrchu vyzdvihované práve ich unikátne vlastnosti a odlišnosť od ostatných regiónov (Pott 2007). Takéto cenné prvky obsahuje aj náš región, Zemplín.

Ako hovorí Tilden (2007), človek sa dokáže nadchýnať a užívať si príbehy nášho prírodného i kultúrneho dedičstva, pričom môže zažívať duchovné pozdvihnutie. Sme presvedčení, že náš región je plný krás, z ktorých iba malú časť sme spomenuli v tomto článku.

Vykonaná analýza návštevnosti poukázala na niekoľko zaujímavých trendov, ktoré považujeme za prirodzené, a ktoré charakterizovali náš región do obdobia dvoch veľkých kríz spojených s COVID-19 a vojnovým konfliktom na Ukrajine, ktorá bezprostredne susedí s našim regiónom, a ktorej západná hranica tvorí východnú hranicu Zemplína.

Chceli by sme vyjadriť nádej, že novo realizované opatrenia, medzi ktoré patrí napríklad iniciatíva "Diaľnica na Zemplín", alebo aj rôzne vládne projekty týkajúce sa pomoci Ukrajine a ďalšie súvisiace opatrenia môžu priniesť do nášho regiónu nové impulzy a možnosti.

Bez ohľadu na to však turistický ruch sám o sebe predstavuje dôležitú súčasť budúcnosti nášho regiónu, na čo poukazujú aj výsledky prezentovanej analýzy.

Bibliografia

DOBRUCKÁ, A. (2007), Tokaj - prírodné a kultúrne dedičstvo. In Zborník príspevkov z konferencie 2nd Central European Conference in Regional Science. 197-207.

FIELDSEND, A.F., NYIZSALOVSKI, R., MacASKILL, J.A. (2004), Rural Renaissance - A strategy for integrated rural development in Eastern Central Europe. In Bulletin of the University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine, Vol.60, 7-12.

HABÁN, M., OTEPKA, P. (2004), Agroturistika. Nitra.

HARARI, Y. (2018), Sapiens – Stručná história ľudstva. Bratislava.

HORLINGS, L., BATTAGLINI, E., DESSEIN, J. (2016), Introduction. The role of culture in territorialisation. In Cultural Sustainability and Regional Development: Theories and practices of territorialisation, 1-16.

HVIZDOVÁ, E. (2020), Ekonomika a podnikanie v službách cestovného ruchu. Prešov.

JANTO, J. (2013), Kultúrny a sociálny kapitál lokality ako prostriedok miestneho rozvoja. In Muzeológia a kultúrne dedičstvo. Vol. 1 / 2013, 83-99.

KUSÁ, A., PIATROV, I. (2017), Analýza potenciálu Košického a Prešovského samosprávneho kraja vo vybraných oblastiach. In PAKHOMOVA S. (Ed.) Communication Towards the Prosperity of the Slovakia-Ukraine Cross-Border Region: Conference Proceedings from International Scientific Conference 7th April 2017. Uzhgorod National University Ukraine. 175-185.

MUŠINKA, M. (2005), Ľudová kultúra Rusínov-Ukrajincov Slovenska ako faktor turizmu. In Etnologické rozpravy 2/2005. 100-104.

NOVACKÁ, Ľ. (1993), Marketingový management podnikov cestovného ruchu. Bratislava.

ORIEŠKA, J. (2010), Služby cestovného ruchu. Banská Bystrica.

POTT, A. (2007), Orte des Tourismus. Eine raum- und gesellschaftstheoretische Untersuchung. Bielefeld.

PSK - Prešovský samosprávny kraj. (2020), Zástupcovia okresov Svidník a Stropkov sa dohodli na určení hraníc. <https://www.pokraj.sk/sk/samosprava/media/tlacove-spravy/tlacove-spravy-2020/strategicky-rozvoj/kraj-vytvoril-buduce-cerpanie-eurofondov-tri-subregiony.html> (cit. 2020-11-18).

PUŠKÁR, I. (1974), Ľudové staviteľstvo karpatskej oblasti. Bratislava.

RUZICKOVA, H., BURAL, M. (1996), Grasslands of the East Carpathian biosphere reserve in Slovakia. In BREYMEYER, A., NOBLE, R. (Eds.) Conservation in transboundary protected areas. 233-236.

TILDEN, F. (2007), Interpreting Our Heritage. Fourth edition, expanded & updated. 50th anniversary. Chapel Hill.

VOJTAŠKO, P., VOJTAŠKO, Ľ. (2017), Za perlami východného Slovenska II. Košice.

WIĘCKOWSKI, M., MICHNIAK, D. et al. (2012), Poľsko-slovenské pohraničie z hľadiska dopravnej dostupnosti a rozvoja cestovného ruchu. Varšava - Bratislava.